

Teknede geçmişle gelecek arasındaki, lanet bir şimdide kısıлып kalmanın fark ettirdiği zamandan daha kesin zamanların da farkına varılmalıdır.

- Gemisini yüzdüren kaptan!
- Boğulacaksan büyük denizde boğulacaksın.
- Yüzdük, yüzdük ucuna geldik.
- Yaktım gemilerimi!
- Lafla peynir gemisi yürümez.
- Denize düşen yılanı sarılır.
- Denizden geçip derede boğuldu.
- Seni gidi deniz kurdu seni!
- Ülke batıyor.
- Kur dalgalanıyor.
- Aynı gemideyiz, battı mı hepimiz boğuluruz.
- Bu millete çapa gerekli.
- Ah o gemide ben de olsaydım!
- ... ve daha niceleri ...

İnsanın yaşadıkları düşünüşünü ve hissiyatını oluşturur, düşünüşü ve hissiyatı davranışını. (Dikkat! böyle ifade edildiğinde, insana doğrusal bir ardışıklıktan söz ediliyormuş gibi geliyor, öyle yazılmamış olsa bile). Yine de düşünüş, hissiyat ve davranışlar koşullar değişse de, kimi silik, kimi belirgin olarak yaşanmışa bağlı kalır.

Karada olduğu halde teknedelik düşünüşü, hissi ve teknedeymiş gibi davranış, ya da teknede olduğu halde karadalık düşünüşü, hissi ve karadaymış gibi davranış belirgin ya da silik gözlenebiliyor. Bu durum usa yansıtıldığında, usun tüm yetersizliğini taşıyacak

tarzda, metaforik düşünce olarak kalıplaştırılabilir. Durum bir kalıp olarak metafor düşünüşle kavranmaya uygun olmakla birlikte, bu uygunluk «bir rahatsızlığa yol açmazlık»tan öteye geçmiyor. Halbuki, durumun böylece kavranması, düşüneni -kendisini her ne kadar bu konuda rahatsızlık hissetmese de- söz konusu durumda yaşananları farketmekte acze düşürüyor.

İ. Z. Eyuboğlu'nun Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğüne göre «tekne» sözcüğü Türkçeye Rumlardan geçmiş. «Tekhne» sözcüğü «iş, beceri, uğraş» anlamına gelirmiş; hamur yoğurma kabı, giyecek yıkama kabı, leğen anlamında «çamaşır teknesi», «ekmek teknesi» terimlerinin içinde kullanılır olmuş. Nasıl olur da «iş» için kullanılan sözcük «leğen» için kullanılır olur? Hanım bakmış bir kadın çamaşır mı yıkıyormuş; leğen ilgisini mi çekmiş; kadın, anlamadığı bir dilden konuşan, bir de daha çamaşır yıkamanın ne olduğunu anlamayan bu hanıma bakıp başından savmak için acaba «tekhne... tekhne!..» mi demiş? Giderek, acaba, bir biçim olarak düşünülen «tekne» bu biçime uygun olan, denizde yüzen gemiler için mi kullanılmaya başlanmış? Kim bilir? Gelin, şimdilik, büyüğüyle küçüğüyle tüm gemilere «tekne» diyelim.

Tekne ırmakta olabilir. Irmağın iki yakası vardır; her ikiside karadır. İrmaktaki tekne iki yakanın arasındadır. Gidip gelir, nicelerini bir yakadan diğerine taşır ama, tekne hiç bir zaman ikisinden birinde olmaz, hep ikisinin arasındaki kesintidedir, süreksizliktedir; köprü gibi de süreksizliği ortadan kaldırmaz, bağlamaz, süreksizliktedir, hep aradadır. Kimileri yaşamı bir yakası doğum öncesi, diğer yakası ölüm sonrası olan bir ırmakta bir yakadan diğerine giden teknedeliği benzetir. Yaşam doğum öncesi ve ölüm sonrasında olduğu tahayyül edilen iki süreklilik arasındaki bir süreksizlik durumu olarak da hayal edilip, düşünülüp buna göre davranılmış mıdır? Böyle bir benzetmenin oluşması için kim bilir hangi ırmakta kaç kere gidilip gelinmiştir? Daha da ileri gidilip, bir kıyıda diğerine bir kereden çok gidilebildiğine göre, bir kereden çok yaşandığı da düşünülmüş müdür?

Denizde süreksizlik süreklileşir. Kıyıdaki için deniz göğe karışır; ucu gözükmez; teknedense kara uzaktır ya da görülmez. Teknenin her tarafı denizdir ve insan denizde yaşayamaz. Ne

içer, ne yer, nerede yatar? Denizde tekne sürekli süreksizliklerdir. Tekneyle denize açılmak ırmakta gezinmeye benzemez; denizle birlikte ikilik yiter, birlik ya da hiçlik başlar: *İki* yaka gözükmeyen, karanın gözüken *bir* kıyısı vardır, o da gözükiyorsa; genellikle *hiç* gözükmüyordur. Bu teklik varlık, hiçlik yokluk düşününe kim bilir kaç kez esin getirmiştir? Bir görünüp bir yiten kara varlık ve yokluğun bir ve aynı olduğu düşününe esin vermiş midir? O anda ayak basılmaz karann varlığı da yokluğu da zihindedir. Aslolan sabit olarak karanın zihnîliği, tersine çevrilip zihnîliklerin aslolan ve sabit olduğu düşününe yol açmış mıdır? Karada, bu karanın hayal ve kara idesinin gerçek olması düşününün zihnen canlandırılması için, teknedelikle tekneye bağlanmış insanlara benzer mağaraya bağlanmış insanlar, tekneden karayı görmek için denizde karanın izlerini arayış gibi mağaradaki duvarda dalgalanan gölgelerin oynaşması benzetmeleri yapılmış mıdır?

Teknede kara o an ulaşamazdır. Bir yandan kara gelecektedir. Ulaşmak için beklemek gerekir. Diğer yandan, hatıralar insanın hemen yanı başındadır, bir hatıra olarak kara isanın yanı başındaki geçmiştir. Tekne karaya hep görülmez iplerle bağımlı ve görülmez iplerle hep karaya çekilir gibidir: Yüzen kasabaya benzeyen ve oldukça yakın bir zamanda ortaya çıkan tekneler karaya uğramadan çok uzun süre denizde kalabilir, ancak onlar da karaya bağımlıdır: Karadan getirilmiş ve yine karadan yenilenecek yiyecek yığınlarını, içecek yığınlarını, yakıt yığınlarını ve benzeri yığınları bitirir. Tekne hemen orada olup biten şeylerle değildir, bir yerden gelip bir yere gidişlidir. Hemen şimdi değil, geçmişten kalanda ya da geleceğe esişlidir. Tekne iki ırmak yakası arasında o anki gerçeklik olarak kendini hissettirirken, denizde kendini gerçek olarak hissedilen ve geçmiş ya da gelecek olarak adlandırılan düşünler arasında bir hayaletmiş gibi hissettirir: Kara o andaki ulaşmazlığıyla, tüm arzulananlar gibidir, yaşam gibidir, denizse ölüm. Sanki o anda hiç yaşanmaz ve hep karaya varmak için denizle mücadele edilir ve yaşamak deniz aşırıdır.

Karada yemek, içmek, uyumak için tekneye gerek yoktur. Her yerde kıvrılıp uyuyabilir insan; yemek için uzanıp alması, içmek için eğilip içmesi yeterlidir. İnsan yattığında yatıyor, kalktığında kalkıyor, yediğinde yiyor, içtiğinde içiyorsa zaman fark etmez. Teknede de öyle midir? Geçmişle gelecek arasındaki, lanet bir şimdide kısılıp kalmanın fark ettirdiği

zamandan daha kesin zamanların da farkına varılmalıdır teknede: Yatma zamanı, kalkma zamanı, yeme zamanı, içme zamanı, iş zamanı, boş zaman... [devamı>>>](#)

Türkali Mah., Beşiktaş